

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

494. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 10. A 11. PROSINCE 2013

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Na cestě k makroregionální strategii EU pro rozvoj hospodářské, sociální a územní soudržnosti ve Středomoří (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 170/01)

Zpravodaj: **pan MALLIA**

Spoluzpravodaj: **pan PALMIERI**

Dne 14. února 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Na cestě k makroregionální strategii EU pro rozvoj hospodářské, sociální a územní soudržnosti ve Středomoří.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 14. listopadu 2013.

Na 494. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. prosince 2013 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 121 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

Glosář

| | |
|---------|--|
| Zkratka | |
| MRSS | makroregionální strategie pro Středomoří |
| PRSM | pobřežní regiony ležící na pobřeží Středomořího moře |

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV je přesvědčen, že středomořský region potřebuje makroregionální strategii (MRSS), jež by jednotlivým regionům pomohla čelit problémům, které tyto regiony ani státy nemohu vyřešit samy obvyklými prostředky. Tato strategie by dotčeným regionům pomohla řešit příčiny nejistoty, jež ovládá středomořský region, tím, že by zvýšila přidanou hodnotu kladných výsledků již zahájených iniciativ a cílů strategie Evropa 2020. Úspěch MRSS bude mít kladný vliv i na EU jako celek.

1.2 Pobřežní regiony EU ležící na pobřeží Středozemního moře (PRSM EU) jsou ideální k vytvoření platformy pro spolupráci, jež by mohla mít strategický význam v posilování ekonomických, sociálních a politických vazeb mezi nimi a regiony v třetích zemích ze Středomoří, co se týče specifických témat, např. přistěhovalectví, námořní doprava, námořní bezpečnost nebo ochrana životního prostředí. Tyto regiony mají potenciál odstartovat hospodářský růst a transformaci jedinečným, originálním způsobem.

1.3 Vzhledem k velké rozloze této oblasti EHSV dále navrhuje, aby byl makroregion Středozemního moře EU rozdělen na tři dílčí makroregiony, které se určí podle zeměpisné polohy (regionální blízkost) a uvedou do chodu pomocí akčních plánů založených na funkčním přístupu k řešení společných problémů.

1.4 EHSV podporuje MRSS EU založenou na „pravidle tří ANO“ (více komplementárního financování, více institucionální koordinace a více nových projektů), která posiluje synergie mezi různými politikami EU a koordinuje úsilí široké škály zúčastněných stran v PRSM EU.

1.5 EHSV podporuje vytvoření takové MRSS, která zohlední všechny cíle strategie Evropa 2020 a zejména priority definované jako *inteligentní růst* (ekonomika založená na znalostech podporující inovace a nové technologie), *udržitelný růst* (podpora udržitelné, ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomiky) a *růst podporující začlenění* (podpora ekonomiky kladoucí silný důraz na tvorbu pracovních míst a snižování chudoby za účelem podpory sociální a územní soudržnosti).

1.6 EHSV vytyčil pět *motorů změn*, které mohou přispět k úspěšnému provádění evropské politiky soudržnosti na období 2014–2020 ve středomořské oblasti:

- podpora polycentrického, vyváženého a integrovaného rozvoje,
- podpora územní spolupráce v PRSM EU,
- zajištění globální konkurenceschopnosti PRSM EU založené na silné lokální ekonomice,
- zlepšení územní propojitelnosti pro jednotlivce, komunity a podniky,
- správa a propojení environmentálních, krajinných a kulturních hodnot.

1.7 EHSV upozorňuje, že je velmi důležité podpořit strategii *modrého růstu*, která má potenciál zvýšit konkurenceschopnost středomořské oblasti a usnadnit provádění ekologičtějších politik a přechod k nízkouhlíkové ekonomice ve všech sektorech. Výbor je rovněž zastáncem toho, aby MRSS rovněž zohlednila *evropskou strategii pro pomoc osobám se zdravotním postižením* ⁽¹⁾ a *strategii pro rovnost žen a mužů* ⁽²⁾. Tyto tři strategie by se během provádění měly vzájemně posilovat.

1.8 EHSV vítá návrh Komise pro Středomoří v rámci integrované námořní politiky. Rád by však navrhl ambicióznější přístup – makroregionální strategii, jejíž součástí budou územní i námořní pilíře, přičemž je potřeba zohlednit zkušenosti z regionu Baltského moře a Podunají, zprávu Evropského parlamentu o vývoji makroregionálních strategií ve Středomoří a zprávu Komise o přidané hodnotě makroregionálních strategií.

1.9 EHSV poukazuje na to, že struktura správy MRSS EU by měla vycházet z víceúrovňového přístupu, tj. zapojeny by měly být regionální, národní a nadnárodní instituce, a neměla by být těmito institucemi považována za dodatečnou činnost či úsilí.

⁽¹⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu*, COM(2010) 636 final.

⁽²⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Strategie pro rovnost žen a mužů*, COM(2010) 491 final.

1.10 EHSV se domnívá, že základní zásadou provádění MRSS EU je integrovaný přístup, který by měl být nejprve stanoven prostřednictvím kulatých stolů a posléze upevněn prostřednictvím evropsko-středomořského makroregionálního fóra, jehož smyslem by byla podpora plného zapojení všech institucionálních aktérů a občanské společnosti (zúčastněných stran) a propojení stávajících politik s funkčními cíli za účelem zformování společné, sdílené politiky. Navrhované fórum využije zkušeností získaných při návrhu, sledování a hodnocení středomořských územních a námořních záležitostí. Mělo by se stát makroregionálním nástrojem, který bude určovat společné strategické směry činnosti, a aktivně se podílet na určování projektů, které jsou prioritou pro územní soudržnost středomořských regionů.

1.11 EHSV se domnívá, že s ohledem na podporu, již on a Výbor regionů vyslovují strategii pro rozvoj soudržnosti ve Středomoří, je ze strategických důvodů vhodné, aby tyto dvě instituce hostily a vedly toto středomořské makroregionální fórum. Toho se dosáhne ustavením vedoucí skupiny tvořené Evropským parlamentem, Komisí, EHSV a VR. Tato vedoucí skupina zajistí systematickou podporu během přípravy strategie a při její budoucí koordinaci.

1.12 EHSV je toho názoru, že strategii nelze považovat za pouhý dokument, musí se jednat především o proces. To znamená, že strategii je nutné realizovat v čase. EHSV doufá, že se ve středomořském regionu využijí pozitivní zkušenosti získané při provádění makroregionálních strategií pro region Baltského moře a Podunají, jež mohou přispět k efektivnímu a včasnému provádění nové středomořské makroregionální strategie, která v přiměřeném časovém horizontu přinese občanům dotčených regionů konkrétní výhody.

2. Makroregionální strategie EU pro Středomoří

2.1 Je důležité zavést společnou definici makroregionu. Makroregionem se obvykle myslí oblast zahrnující území několika zemí nebo regionů s jedním nebo více společnými rysy či výzvami zeměpisné, kulturní, hospodářské nebo jiné povahy⁽³⁾.

2.1.1 Komise vytvořila rámec pro makroregionální strategie, který zahrnuje tyto tři prvky:

- 1) integrovaný rámec pro členské státy a třetí země nacházející se ve stejné zeměpisné oblasti,
- 2) řešení společných výzev,
- 3) využívání posílené spolupráce pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost.

2.2 EU zatím přijala dvě MRS – pro region Baltského moře (schválena v roce 2009) a pro Podunají (schválena v roce 2011). Procesem schválení právě prochází makroregionální strategie pro jadransko-jónský region, již v roce 2011 původně navrhl Výbor regionů (VR)⁽⁴⁾, a strategie pro region Atlantského oceánu vycházející z přístupu založeného na mořské pánvi již byla přijata.

2.2.1 Diskuse o makroregionální strategii by měla být pojmána ve vztahu k různým změnám v politickém rámci EU: územní soudržnost se díky Lisabonské smlouvě stala hlavním cílem politiky EU a územní správa je díky strategii Evropa 2020 klíčovým faktorem podpory dosažení cílů politiky soudržnosti EU v příštím programovém období (víceletý finanční rámec na období 2014–2020).

2.2.2 V roce 2012 zveřejnila Komise sdělení, v němž posoudila „potřeby a potenciál námořních činností v oblasti Jaderského a Jónského moře“ a představila „rámec pro vytvoření ucelené námořní strategie a souvisejícího akčního plánu do roku 2013“. Dodala, že „pokud by členské státy EU požádaly Komisi, aby vypracovala strategii EU pro Jaderské a Jónské moře, byla by tato námořní strategie prvním pilířem makroregionální strategie EU, která by zahrnovala i další oblasti“⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Macro-regional strategies in the EU, diskusní dokument, který dne 16. 9. 2009 prezentoval ve Stockholmu komisař Pawel Samecki, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/baltic/pdf/macroregional_strategies_2009.pdf.

⁽⁴⁾ Stanovisko z vlastní iniciativy Výboru regionů *Územní spolupráce ve Středomoří prostřednictvím jadransko-jónského makroregionu*, Úř. věst. C 9, 11.1.2012, s. 8.

⁽⁵⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Námořní strategie pro Jaderské a Jónské moře*, COM(2012) 713 final, Brusel, 30. 11. 2012.

2.3 Vzhledem k tomu, že se makroregionální přístup objevuje v politice EU stále častěji, domnívá se EHSV, že pojem „makroregion“ je třeba jasněji definovat. EHSV navíc – v souladu s předchozími stanovisky⁽⁶⁾ – podporuje tuto důležitou politickou strategii a rovněž usnesení Evropského parlamentu o makroregionálních perspektivách v oblasti Středozemního moře⁽⁷⁾.

2.3.1 Rozlišují se dva hlavní cíle makroregionálních strategií: první cíl je řešit problémy, které jednotlivé regiony nebo státy nemohou uspokojivě vyřešit samy (například environmentální problémy), druhý cíl je spolupráce, která je prospěšná pro zapojené regiony a země. Tato klasifikace odráží rozdíl mezi nadnárodním problémem a společným problémem (jenž se používá v diskusi o nadnárodnosti a subsidiaritě financování EU). Ze zeměpisných, socioekonomických a správních rysů Středomoří důrazně vyplývá, že první kategorie cílů je pro makroregionální strategii pro tento region nejrelevantnější.

2.4 Oblast Středozemního moře má podobné environmentální, historické a kulturní charakteristiky, a proto ji lze považovat za jediný makroregion⁽⁸⁾. EHSV se domnívá, že pro 149 pobřežních regionů EU NUTS III (včetně 7 regionů v Chorvatsku) ležících na pobřeží Středozemního moře ve Španělsku, Francii, Itálii, na Maltě, ve Slovinsku, Řecku, Chorvatsku a na Kypru⁽⁹⁾ je nutné zavést jedinou středomořskou makroregionální strategii.

2.5 V roce 2009 žilo v pobřežních regionech EU ležících na pobřeží Středozemního moře (PRSM) 32,4 mil. ekonomicky aktivních obyvatel, z toho 41 % tvořily ženy. Tito obyvatelé jsou v průměru více ohroženi nezaměstnaností, jelikož průměrná míra nezaměstnanosti byla v roce 2009 v PRSM EU okolo 12,9 %, zatímco v EU 8,9 %. V roce 2007 činil hrubý domácí produkt (HDP) PRSM EU 1 715 mld. standardu kupní síly, tj. 13,9 % HDP EU. Průměrný HDP na obyvatele byl v těchto regionech 23 000 standardu kupní síly, což je méně než v celé EU (24 000)⁽¹⁰⁾.

2.5.1 Vzhledem k velké rozloze této oblasti se EHSV domnívá, že makroregion Středozemního moře EU by měl být rozdělen na nejméně tři dílčí makroregiony. V nedávných konzultacích, které provedl Evropský parlament ohledně vývoje makroregionů, se objevil názor klonící se k zachování možnosti tří dílčích makroregionů, z nichž jeden by se nacházel v západním Středomoří, druhý v jeho centrální části (a měl by podobu jadransko-jónského makroregionu) a třetí na východě, přičemž by pro ně existovaly specifické akční plány, které by mezi sebou byly vzájemně koordinovány.

2.5.2 Co se týče dílčího makroregionu v centrálním Středomoří, EHSV souhlasí se stanovisky Evropského parlamentu a s geografickým rozdělením, jež provedl Eurostat, a domnívá se, že je zásadně důležité zahrnout do jadransko-jónského makroregionu i Sicílii a Maltu. A co je důležitější, země a regiony ležící na pomyslných hranicích dílčích makroregionů by měly mít možnost se zapojit do více než jednoho dílčího makroregionu, aby byla zaručena lepší koordinace a zamezilo se nehospoďárným duplicitám a konfliktům.

⁽⁶⁾ Průzkumné stanovisko EHSV na žádost kyperského předsednictví k tématu *Vývoj makroregionální strategie ve Středomoří*, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 1, stanovisko EHSV k tématu *Rozvoj námořní strategie pro oblast Atlantského oceánu*, Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽⁷⁾ Návrh usnesení Evropského parlamentu o *vývoji makroregionálních strategií EU: stávající praxi a výhledu do budoucna, zejména ve Středomoří*, 2011/2179(INI), 27. 6. 2012.

⁽⁸⁾ Středozemní moře zahrnuje všechny mořské vody ohraničené na západě Gibraltarským průlivem a na východě Marmarským mořem, které do něho nepatří. U Středozemního moře leží 142 pobřežních regionů EU (NUTS III). (EUROSTAT, 2011, Statistics in focus, *The Mediterranean and Black Sea basins*).

⁽⁹⁾ Pobřežní region EU statisticky definovaný na úrovni NUTS III je region odpovídající jednomu z následujících kritérií:

— region ležící na mořském pobřeží (tomuto kritériu odpovídá 372 regionů);

— region, v němž více než polovina obyvatelstva žije ve vzdálenosti do 50 km od moře (tomuto kritériu odpovídá 73 regionů);

— Hamburk, německý region, který kritériím definice neodpovídá, byl k pobřežním regionům EU přidán vzhledem k silnému námořnímu vlivu.

Zdroj: Eurostat, 2011, tamtéž.

⁽¹⁰⁾ Se vstupem Chorvatska do EU přibýlo jeho 7 středomořských regionů, v nichž žije 527 000 ekonomicky aktivních obyvatel (44,7 % jsou ženy), nezaměstnanost dosahuje 17,8 % a průměrný HDP 20 785 standardu kupní síly (Eurostat, 2013). Ostatní země viz Eurostat, 2011 (uvedeno dříve).

3. Jaké jsou výchozí předpoklady?

3.1 Oblast Středozemního moře jako celek trpí střídavým zájmem Evropské unie, která během let zavedla různé iniciativy a nástroje. Tyto iniciativy měly určité pozitivní výsledky, ale nepodařilo se jim plně dosáhnout původně stanovených cílů v oblasti sociálního, politického a hospodářského rozvoje. Nyní nadešel čas, aby EU doplnila to, co provádí jako součást své vnější politiky prostřednictvím Unie pro Středomoří a politiky sousedství, a zahájila integrovanější politiku pro své vlastní středomořské regiony.

3.1.1 Jasně společné strategie pro tento region jako celek i pro dílčí regiony doplněné o akční plán by mohly pomoci vyřešit některé nejasnosti v regionální politice, které objevily v důsledku neúspěchů vnějších politik EU v tomto regionu, např. Unie pro Středomoří a evropské politiky sousedství. Tyto jasné strategie mohou rovněž pomoci využít a zachránit některé pozitivní výsledky a probíhající projekty stávajících vnějších politik EU.

3.2 EHSV podporuje makroregionální přístup, který posiluje synergie mezi různými politikami EU a koordinuje úsilí široké škály zúčastněných stran v PRSM EU. Obecně řečeno by cílem MRS mělo být poskytnout přidanou hodnotu činnostem, které již v makroregionu probíhají, co se týče koordinace evropských, vnitrostátních a regionálních prostředků ve snaze o dosažení společných cílů, vytvoření pocitu společného úspěchu zúčastněných stran a spojení úsilí organizací a orgánů jakékoliv úrovně při využívání největších příležitostí a řešení hlavních problémů. Konkrétněji je v tomto velmi specifickém období obrovských finančních omezení, která mají výrazný dopad na schopnost soukromého sektoru restartovat motor ekonomiky, životně důležité dosáhnout co nejvyššího stupně Paretova optima při využívání dostupných zdrojů.

3.3 Současná hospodářská situace, již v roce 2008 přivodila celosvětová finanční krize, si žádá soustavné úsilí o podporu nových oblastí růstu, které by zemím mohly pomoci vymanit se z hospodářské krize a umožnit jim tvorbu velmi potřebných pracovních míst. Pobřežní oblasti EU v jižní Evropě mají potenciál stát se díky využití svých jedinečných charakteristik inovativními centry dynamického růstu.

3.3.1 Bude to však vyžadovat nebývalé úsilí o koordinaci veškeré činnosti, již právě provádějí klíčové zúčastněné strany v tomto regionu, za účelem dosažení užší integrace mezi danými oblastmi. Důležitou úlohu přitom musí hrát sociální partneři a občanská společnost.

3.3.2 Domníváme se, že již existuje přemíra nástrojů a politik, které by mohly podstatně přispět k provádění MRS. Odkazujeme zde na projekty financované z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropského sociálního fondu (ESF) – tzv. strukturálních fondů a z fondů přidělovaných v rámci cíle konvergence, cíle regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, cíle evropské územní spolupráce, z programů na rozvoj dopravy a územní soudržnosti (vyčleněných na strategii Evropa 2020), zejména se specifickým námořním zaměřením, jako je např. Evropský námořní a rybářský fond, z nástroje pro propojení Evropy, dále z prostředků Evropské investiční banky a prostřednictvím vnitrostátního financování.

3.3.2.1 V této souvislosti je relevantní zdůraznit, že všechny členské státy EU (a konkrétněji 163 regionů v oblasti Středozemního moře) v současnosti vypracovávají své vlastní dohody o partnerství, v nichž bude stanoveno, jak budou členské státy využívat fondy společného strategického rámce. Tyto dohody nesporně obsahují prvek územní spolupráce, EHSV se však domnívá, že není využita příležitost k lepší koordinaci mezi zeměmi a regiony ve Středomoří.

3.3.2.2 EHSV však trvá na dočasných opatřeních na podporu provádění MRS, která by měla řádně fungovat před zahájením přezkumu dohod o partnerství (uzavřených s členskými státy EU) v polovině období.

3.3.3 Mají-li být tyto nástroje cílené a optimalizované, je zapotřebí víceúrovňová koordinace mezi zúčastněnými institucemi, jež umožní celý proces řídit a zaručí, že prostředky budou využity v maximální míře a nevzniknou žádné duplicity. Koordinace mezi regiony se nyní stala zásadní a naléhavou, zejména protože se se stejným (či menším) objemem finančních prostředků musí dosáhnout více. Proto je nutné navrhnout řádné a efektivní nástroje, které koordinaci a efektivitu zajistí.

3.3.3.1 V konkurenčním globalizovaném světě musí být 163 regionů schopných soutěžit s blízkými i vzdálenými konkurenty, proto se potřeba vedení a včasných rozhodnutí jeví jako prvořadá.

3.3.4 Okrajové a přímořské regiony, které jsou členy Konference okrajových a přímořských regionů (CPMR), a VR několikrát naléhaly na Evropskou komisi, aby zavedla „územní pakt“, a strategii Evropa 2020 tak lépe přijaly všechny hospodářské skupiny v evropských regionech⁽¹¹⁾.

3.4 Je zapotřebí kombinace význačných politik a decentralizovaného přijímání rozhodnutí. Lépe by se tak zajistilo, že zdroje budou koordinovány tak, aby se použily tam, kde mohou mít nejvyšší dopad z hlediska růstu a tvorby pracovních míst.

3.4.1 Pouze promyšlená a přitom jednoduchá strategie, která bude založena na co nejširším konsensu, může pomoci osvětlit cesty a možnosti, které regiony, města a přístavy PRSM EU mají.

3.4.2 Je rovněž důležité navrhnout metodu měření efektivity postupu ve středomořském makroregionu, aby se mohla včas přijmout nápravná opatření. Vzhledem k neexistenci měřítka pro přesné posuzování úspěchů (či neúspěchů), k malé koordinaci, zdvojení úsilí, plýtvání a malé odpovědnosti nebylo v minulosti možné včas přijímat nápravná opatření, což nakonec prohloubilo neúspěchy postupu.

3.4.3 Strategii musí doplnit akční plán, v němž budou jasně uvedeny projekty, které budou zvoleny především kvůli svému dopadu v celém regionu a významu pro hospodářský růst, a rovněž zdroje financování, které budou uvolněny na jejich realizaci. Má to zásadní význam a mělo by k tomu dojít nejlépe během prvních dvou let po spuštění nového víceletého finančního rámce na období 2014–2020.

3.4.4 Je nesmírně důležité snížit byrokratické požadavky na podávání zpráv a vyplňování formulářů, které musí dodržovat zúčastněné strany a provozovatelé. Nevládní organizace, malé a střední podniky a regionální orgány (zejména v menších regionech) jsou často od účasti odrazeny, protože jim chybí kapacita a dodržování všech byrokratických postupů je pro ně noční můrou. Je sice zapotřebí systému ověřování a rovnováhy, adresáři projektů však musí být schopni věnovat dostatečný čas a zdroje na zajištění skutečných přínosů pro společnost a ekonomiku obecně.

3.4.5 EHSV se domnívá, že pokud se nepodaří tento akční plán sestavit, nebudou regiony moci zhodnotit příležitost pro tvorbu růstu. Cena takového neúspěchu by byla příliš vysoká, zejména v tomto krizovém období. EHSV je hluboce přesvědčen, že prostřednictvím inovativní spolupráce lze výrazně zvýšit účinnost při využívání zdrojů, a dosáhnout tak vyššího růstu. Rizika neúspěchu jsou rovněž zlověstná pro regionální vedoucí politické činitele a jejich občany. Vyhlídky v oblasti růstu na příští dva roky nejsou pro většinu dotčených regionů příliš dobré a tento nedostatek se ještě prohloubí, pokud se dají cestou, která ignoruje příležitosti vyplývající z makroregionální strategie, a nepodaří se jim efektivně a udržitelně využívat vlastní lidské a přírodní zdroje⁽¹²⁾.

3.4.6 Při tvorbě této strategie by se mělo začít plánováním hlavních cílů a identifikací existujících unijních, vnitrostátních a regionálních programů a místních a regionálních orgánů a sdružení občanské společnosti, jež by mohly zajistit potřebnou koordinaci. EU v rámci MSR EU financuje několik projektů, které by při řádné koordinaci mohly znásobit svoji přidanou hodnotu. Tyto projekty, které již existují přinejmenším na papíře, a nové projekty, jež budou bez pochyb v budoucnosti spuštěny, mohou být užitečné při dosahování některých cílů MRS EU.

4. Jaký by měl být účel?

4.1 Hlavním účelem je podnit definici víceúrovňového středomořského makroregionu provázeného makroregionální strategií, kde se činnosti budou provádět prostřednictvím specifických akčních plánů založených na pravidle „tři ano“: více doplňujícího financování, více institucionální koordinace a více nových projektů.

⁽¹¹⁾ Seminář CRPM na téma Jak Evropu vyvést z krize – předběžné návrhy regionů ohledně budoucnosti rozpočtu a politik EU, Marseille, 27. listopadu 2009. Výbor regionů ve svém prvním usnesení (CdR 199/2010) navrhuje důrazně podporovat návrh Evropského parlamentu vytvořit Územní pakt místních a regionálních orgánů pro strategii Evropa 2020.

⁽¹²⁾ Zpráva *Scenarios for the Mediterranean*, World Economic Forum 2011.

4.2 Středomořské regiony se musí zavázat ke společné práci na strategii na všech úrovních, aby bylo možné zúročit cíle strategie Evropa 2020, a tak podpořit integraci politik EU a jejích fondů (územní spolupráce). MRS by měla být zavedena s cílem pomoci regionům a dalším územním celkům řešit problémy, které nelze vyřešit pouze pomocí vnitrostátních opatření.

4.3 EHSV se domnívá, že MRS pro Středomoří by se měla založit na třech růstových pilířích:

— inteligentní růst (se zvláštním důrazem na modrý růst)

Vytváření znalostní ekonomiky podporující inovace a nové technologie;

— udržitelný růst

Podpora udržitelné, ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomiky;

— růst podporující začlenění

Podpora ekonomiky se silným důrazem na tvorbu pracovních míst a snižování chudoby s cílem podpořit sociální a územní soudržnost.

4.3.1 *Inteligentní růst* se podpoří, pokud se zohlední koncepce modrého růstu. Evropská komise zveřejnila 13. září 2012 sdělení týkající se modrého růstu, v němž zvolila pět „hodnotových řetězců“, které mají potenciál zajistit modré ekonomice udržitelný růst a pracovní místa. Jsou to: modrá energie, akvakultura, cestovní ruch na moři, v pobřežních oblastech a na výletních lodích, mořské nerostné suroviny a modrá biotechnologie⁽¹³⁾.

4.3.1.1 *Modrý růst* odráží volby, které učinily přímořské regiony za účelem zvýšení své konkurenceschopnosti a hospodářského růstu využitím své zeměpisné polohy a zeměpisných specifik, tj. mořských a námořních činností, zkrátka toho, co umí nejlépe.

4.3.1.2 *Výzva spojená s inteligentním růstem* je v pobřežních regionech makroregionu Středomořího moře EU dvojí:

— vygenerovat dostatečnou ekonomickou činnost, která nakonec pomůže dostat Evropu ze současné hospodářské a sociální krize;

— učinit potřebné investice do klíčové infrastruktury, zejména přístavů, letišť, železnic, dopravních uzlů a jiného vybavení, které zajistí, že se makroregion Středomořího moře EU bude schopen plně zapojit do obnovy, až bude zahájena.

4.3.1.3 *Udržitelné využívání středomořských zdrojů* nabízí příležitost k vytváření bohatství a pracovních míst. Měl by se rozvinout výzkum pokročilých environmentálních systémů a technologií, aby se podpořily tradiční, v současnosti upadající středomořské činnosti, a otevřely se tak nové příležitosti.

4.3.1.4 Tyto výzvy vyžadují, aby se zapojila vědecká, technologická a hospodářská komunita a rovněž sociální partneři. Měla by se zohlednit podpora činností v takových oblastech, jako je infrastruktura, průmysl, vzdělávání, politiky investic do výzkumu a vývoje, spolupráce mezi vysokými školami, vytváření klastrů atd.

4.3.1.5 *Odvětví plavby* má značný vliv a je zapojeno do rozvojových strategií. Cestovní ruch spojený s plavbou vytváří ekonomickou aktivitu a zaměstnanost a navíc přispívá k rozvoji středomořské evropské identity.

4.3.2 *Hlavní zaměření udržitelného růstu* a daná odvětví jsou všechna vzájemně propojena mnoha způsoby. Dosažení udržitelnosti, zavádění ekologičtějších postupů a posun k nízkouhlíkové ekonomice ve všech odvětvích přispívají ke splnění cílů stanovených v souvislosti se změnou klimatu a přizpůsobení se změně klimatu. Je nutné účinně využívat zdroje, posílit součinnost a odhalit plýtvání úsilím a jeho zdvojnásobení a odradit od nich. Je potřeba průběžně modernizovat klíčovou infrastrukturu, včetně infrastruktury pro pozemní a námořní dopravu a přepravu energie, a síť IT, aby se předešlo vzniku tíživých zácp a překážek.

⁽¹³⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Modrý růst – Možnosti udržitelného růstu v mořském a námořním odvětví*, COM(2012) 494 final, Brusel, 13. 9. 2012.

4.3.2.1 Udržitelnost pobřežních oblastí a udržitelnost mořských oblastí jsou vzájemně propojeny a snadno podléhají tlaku, jež na ně vyvíjí lidská činnost, včetně znečištění půdy, které se s vodou nakonec dostává do Středozemního moře, a lodních emisí CO₂ ⁽¹⁴⁾. Integrovaná správa pobřežních oblastí by se neměla omezovat výhradně na pobřežní ekonomickou činnost a znečištění. Je nutné maximálně podnítit námořní odvětví a lodě zajišťující dopravu ve Středozemním moři k přechodu na modernější typy ekologických technologií.

4.3.2.2 Evropská unie a osm jejích členských států jsou smluvními stranami Barcelonské úmluvy o ochraně Středozemního moře před znečišťováním z roku 1975 a jejího protokolu, jež byly uzavřeny pod záštitou UNEP. Na konci roku 2012 se Evropská unie prostřednictvím aktu Rady stala smluvní stranou protokolu této úmluvy týkajícího se činnosti prováděné na moři, jehož účelem je chránit pobřežní oblasti Středozemního moře před znečištěním pocházejícím z této činnosti. Středomořské regiony EU mohou z této úmluvy mnoho získat a měly by jí věnovat velkou pozornost, rovněž v kontextu svého cíle dosáhnout „modrého růstu“.

4.3.2.3 Potenciál energie z obnovitelných zdrojů ve Středozemním moři může být obrovským zdrojem čisté energie, který se zatím nevyužívá. V souladu s cíli strategie Evropa 2020 by se do MRS EU měla zahrnout opatření na přizpůsobení se změně klimatu a její prevenci.

4.3.2.4 Do MRSS EU je potřeba zařadit opatření v oblasti udržitelné dopravy, aby se snížily emise oxidu uhličitého. Silniční doprava by se měla nahradit námořní dopravou ⁽¹⁵⁾. Námořní doprava však musí pokračovat v přechodu k používání ekologičtějších paliv. Součástí se musí stát i námořní bezpečnost a spolupráce při prevenci a řešení pohrom.

4.3.3 MRS EU by měla mít silný sociální rozměr, jež by v PRSM EU povzbudil *růst podporující začlenění*. Hospodářský rozvoj a vytváření nových pracovních míst musí obyvatelům dotyčných regionů zajistit zlepšení životních podmínek. Regionální orgány musí podporovat sociální dialog a účast sociálních partnerů a občanské společnosti. Z integrovaného hlediska územní soudržnosti by se mělo zohlednit „začlenění“ měst a metropolitních oblastí, venkovských oblastí, malých pobřežních měst a ostrovů. Základním předpokladem růstu podporujícího začlenění je dostupnost infrastruktury, technologií a služeb pro osoby se zdravotním postižením, která by měla být propojena s udržitelným rozvojem.

4.3.3.1 Zejména v okrajových oblastech je nutné rozvíjet informační technologie prostřednictvím lepších možností připojení, a podpořit tak celkovou územní a sociální soudržnost středomořských regionů pomocí průřezového přístupu. Měl by se podporovat rozvoj informačních a komunikačních technologií.

4.3.3.2 Je rovněž důležité upozornit na nutnost dále rozvíjet v makroregionu Středozemního moře letiště a letové služby za účelem posílení regionální hospodářské integrace. V oblasti leteckých služeb a letecké dopravy existuje ještě rozsáhlý skrytý potenciál a je potřeba do nich více investovat.

4.3.3.3 Klíčovou úlohu v podpoře *růstu podporujícího začlenění* hrají ve středomořské oblasti instituce pro vzdělávání a odbornou přípravu. Je potřeba stanovit společné cíle v oblasti vzdělávání pro celý makroregion Středozemního moře.

4.3.3.4 EHSV se domnívá, že je potřeba posílit dialog mezi sociálními partnery a občanskou společností a institucemi pro vzdělávání a odbornou přípravu. Prioritou musí být vzdělávání v námořní a plavební oblasti a spolupráce mezi vysokými školami a vzdělávacími středisky.

4.3.3.5 Při přípravě budoucí strategie je rovněž třeba vyslechnout nezaměstnané z PRSM EU, jelikož se jim strategie snaží nabídnout příležitosti, jak opět vstoupit na trh práce. Zásadně důležité je rovněž vyvinout skutečné úsilí o zapojení vedoucích představitelů vyloučených sociálních skupin, jako jsou např. přistěhovalecké komunity, osoby se zdravotním postižením či ženské organizace. EHSV plně podporuje politiky EU zaměřené na předcházení diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace nebo pohlaví.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

⁽¹⁵⁾ Tamtéž.

4.3.3.6 Vzhledem k evropským vyhlídkám v oblasti stárnutí populace by se mělo počítat se specifickými opatřeními na podporu zdravého a aktivního stárnutí v PRSM EU. Středomořské regiony také potřebují, aby byl zahájen schůdný dlouhodobý plán řízeného přistěhovalectví a sezónní práce, s jehož pomocí by se zaplnila místa vzniklá v důsledku stárnutí obyvatelstva a řešil se rostoucí index závislosti. EHSV je zastáncem toho, aby EU výrazněji pomáhala středomořským regionům vyrovnat se s výzvami spojenými s přistěhovalectvím a integrací přistěhovalců do společnosti.

4.3.3.7 EHSV se domnívá, že je při přípravě makroregionální strategie EU pro Středomoří třeba zohlednit evropské priority v oblasti zlepšení sociálního začlenění, blahobytu a plného respektování práv osob se zdravotním postižením a že je nutné propagovat rovnost mužů a žen ve Středomoří. Proto je zásadně důležité zajistit osobám se zdravotním postižením nezávislost, důstojnost a svobodu a posílit postavení žen na středomořském trhu práce, ve společnosti a v rozhodování.

5. Jaké lze očekávat přínosy?

5.1 Provádění středomořské MRS nabízí mnoho příležitostí, zejména protože představuje referenční rámec související s politikou soudržnosti a podporuje meziodvětvovou spolupráci ve společném prostoru služeb a práce. Tento rámec může nasměrovat investice k větší komplementaritě a může ovlivnit příslušné priority každého regionálního rozvojového plánu pro evropský makroregion, a zajistit tak přehled a skutečnou součinnost v rámci integrovaného přístupu.

5.2 MRS EU by zaručila větší zapojení a lepší spolupráci mezi různými mechanismy zásahu EU a překročila by položky vyčleněné na politiku soudržnosti tím, že by shromáždila prostředky regionů a členských států prostřednictvím víceúrovňové správy. To je postup prospěšný pro všechny místní zúčastněné strany.

5.3 Přínosy středomořské MRS vyplývají do velké míry z jejího velmi komplexního a víceúrovňového přístupu podporujícího začlenění, který je schopný usnadnit součinnost mezi politikami a programy EU a rovněž doplňkovost financování.

5.4 Provádění středomořské MRS podpoří realizaci strategických aktivit v pobřežních a ostrovních oblastech a lepší spolupráci mezi správními orgány, regiony, městy, přístavy a v případě potřeby celostátními orgány ve Středomořské oblasti.

5.5 Budou realizovány činnosti spojené s integrovanou námořní politikou a *modrým růstem*, čímž se zdůrazní vzájemná závislost a součinnost mezi činnostmi zdánlivě nesouvisejícími s námořním odvětvím a tímto odvětvím.

5.6 Navržené činnosti budou souviset s třemi výše uvedenými pilíři růstu. Každá zvolená činnost musí splňovat následující kritéria:

- musí mít dopad na makroregion Středozemního moře a v rozumném časovém horizontu konkrétní přínosy pro jeho občany;
- musí být v souladu se zásadou udržitelného rozvoje, a být proto orientována na hospodářský růst za současné minimalizace negativních dopadů na životní prostředí;
- lze ji provést v krátkodobém až střednědobém horizontu (maximálně 7 let);
- má šanci přitáhnout soukromé financování, které by doplnilo veřejné financování (unijní a vládní).

6. Motory změn

6.1 EHSV se domnívá, že k problémům v oblasti sociálního a hospodářského rozvoje ve Středomoří je potřeba přistupovat jednotně a společně, aby se využil a uplatnil veškerý územní potenciál. EHSV identifikoval pět „motorů změn“, které mohou přispět k úspěšnému provádění evropských politik soudržnosti na období 2014–2020 v PRSM EU.

6.1.1 Podpora polycentrického, vyváženého a integrovaného rozvoje

Vyvážený územní rozvoj má strategický význam pro podporu sociální a hospodářské soudržnosti v PRSM EU. PRSM EU musejí spolupracovat na vytvoření inovativních sítí, aby se snížila územní polarizace hospodářské výkonnosti a regionální rozdíly a hospodářská prosperita se orientovala na udržitelný rozvoj středomořské oblasti.

6.1.2 Podpora územní spolupráce v PRSM EU

Územní spolupráce je důležitým faktorem posílení konkurenceschopnosti Středomoří a současně snížení hospodářské, sociální a ekologické fragmentace. Je důležité posílit koordinaci mezi orgány spravujícími přeshraniční a nadnárodní programy a propojit priority stanovené v národních, regionálních a místních strategiích, aby se podpořila příprava opatření slučitelných se strategií Evropa 2020 a politikou soudržnosti na období 2014–2020.

6.1.3 Zajištění globální konkurenceschopnosti PRSM EU založené na silné lokální ekonomice

Globální konkurenceschopnosti a soudržnosti PRSM EU lze dosáhnout tím, že budou lidé vybízeni k učení, studiu a aktualizaci dovedností a že se tržně řízené inovace využijí k vytvoření nových produktů a služeb, které vytvářejí růst a pracovní místa a zároveň místním komunitám pomáhají vypořádat se sociálními problémy. Strategickým prvkem budování silné lokální ekonomiky je intenzivnější využívání informačních a komunikačních technologií a vytvoření jednotného digitálního trhu založeného na vysokorychlostním (či superrychlém) internetu a interoperabilních aplikacích.

6.1.4 Zlepšení územní propojitelnosti pro jednotlivce, komunity a podniky

Základními prioritami pro soudržnost středomořského regionu je cenově dostupný přístup ke službám obecného zájmu (např. informace, poznatky a mobilita), efektivním řešením v oblasti intermodální dopravy a výrobním systémům šetrným k životnímu prostředí. Strategický význam pro zvýšení konkurenceschopnosti a soudržnosti tohoto regionu má posílení vazeb mezi hlavními středisky PRSM EU a interkontinentálními dopravními uzly prostřednictvím rozvoje mořských dálnic, posílení transevropských sítí (TEN-T) a rozvoj druhotných systémových sítí na místní a regionální úrovni, aby se odstranily územní překážky, např. ty, s nimiž se setkávají středomořské ostrovy.

6.1.5 Správa a propojení environmentálních, krajinných a kulturních hodnot

Ochrana a obohacování kulturního a přírodního dědictví je důležitým předpokladem rozvoje PRSM EU. Je potřeba podpořit úplnou integraci chráněných území v místních komunitách a ekonomikách. Vysoká hodnota krajinných typů středomořské oblasti by se měla kvalitativně rozvíjet a je nutné přiznat hodnotu oblastem bohatým na přírodní a kulturní zdroje, aby se tato aktiva co nejlépe využívala. Proto je důležité budovat regionální a místní identitu a zvyšovat uvědomění těchto středomořských komunit a jejich odpovědnost vůči přírodnímu prostředí, krajině, kultuře a dalším unikátním hodnotám.

V Bruselu dne 10. prosince 2013

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE